

Sygn. akt I A Ca 832/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lutego 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Jarosław Marek Kamiński
Sędziowie	:	SA Elżbieta Borowska SO del. Mirosław Trzaska (spr.)
Protokolant	:	Iwona Aldona Zakrzewska

po rozpoznaniu w dniu 15 lutego 2013 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **S.A. w W.**

przeciwko **W. B. (1)**

o zapłatę

na skutek apelacji **powoda**

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 20 września 2012 r. sygn. akt VII GC 43/12

I. zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie III i zasądza od pozwanego W. B. (1) na rzecz powoda (...) S.A. w W. kwotę 83.249,68 (osiemdziesiąt trzy tysiące dwieście czterdzieści dziewięć i 68/100) zł z ustawowymi odsetkami:

- od kwoty 6.492,77 zł od dnia 30 stycznia 2012 r. do dnia zapłaty;

- od kwoty 18.969,61 zł od dnia 6 lutego 2012 r., do dnia zapłaty;

- od kwoty 17.748,65 zł od dnia 7 lutego 2012 r. do dnia zapłaty;

- od kwoty 20.215,23 zł od dnia 8 lutego 2012 r. do dnia zapłaty;

- od kwoty 19.823,42 zł od dnia 14 lutego 2012 r. do dnia zapłaty;

b) w punkcie IV i zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 26.980 zł tytułem zwrotu kosztów procesu w tym 7.200 zł kosztów zastępstwa procesowego;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 6.863 zł tytułem zwrotu kosztów procesu za drugą instancję.

UZASADNIENIE

Powódka (...) S.A. w W. wystąpiła o zasądzenie od pozwanego W. B. (1) na jej rzecz kwoty 395.259,74 zł z ustawowymi odsetkami od dwudziestu trzech kwot częściowych składających się na dochodzoną należność pieniężną. Wskazała, iż w ramach zawartej przez strony umowy dostawy dostarczyła pozwanemu zamówiony towar (w okresie od września do grudnia 2011 r.) zaś deklaracje zgodności WE były załączone do każdej faktury i wraz z nią przesłane pozwanemu listem poleconym. W dniu 18 stycznia 2012 r. główna księgowa pozwanego potwierdziła saldo na dzień 31 grudnia 2011 r. wraz z należnością z przedmiotowych faktur i pozwany bezzasadnie odmawia zapłaty za otrzymany towar.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa.

Przyznał fakt złożenia zamówień powódce na elementy potrzebne do zbudowania linii energetycznej, przy czym w 4 przypadkach wykonała je powódka częściowo (tj. nie dostarczyła 3 płyt wartości 227,78 zł oraz 18 żerdzi o wartości 20.451 zł, 33 żerdzi o wartości 37.874 zł i 2 żerdzi o wartości 3.693 zł) oraz nie załączyła powódka deklaracji zgodności. Naliczył powódce karę umowną w kwocie 94.798,12 zł za opóźnienie w dostawie towaru oraz odstąpił od umowy w zakresie objętym zamówieniem Nr (...)

Dnia 25 kwietnia 2012 r. pozwany przelał na konto powódki kwotę 312.010,06 zł i w tej części powódka cofnęła powództwo bez zrzeczenia się roszczenia.

Wyrokiem z dnia 20 września 2012 r. Sąd Okręgowy:

1. umorzył postępowanie w części dotyczącej kwoty 312.010,06 zł,
2. zasądził od pozwanego na rzecz powódki odsetki ustawowe w wysokości 13% w stosunku rocznym od 23 kwot częściowych składających się na w/w kwotę 312.010,06 zł od dnia ich wymagalności do dnia 26 kwietnia 2012r.
3. oddalił powództwo w pozostałej części (tj. wobec kwoty 83.249,68 zł z ustawowymi odsetkami od pięciu kwot częściowych na nią się składających).

W uzasadnieniu swego rozstrzygnięcia wskazał, że zgodnie z treścią art. 605 kc przez umowę dostawy dostawca zobowiązuje się do wytworzenia rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku oraz do ich dostarczenia częściami albo periodycznie, a odbiorca zobowiązuje się do odebrania tych rzeczy i do zapłacenia ceny. Zapytanie ofertowe, korespondencja elektroniczna i zeznania świadków wskazują na zawarcie przez strony takiej właśnie umowy. Autorem zapytania ofertowego był pozwany. Trafiło ono do powódki. Jej odpowiedź zawierała powtórzenie zapytania oraz przedstawienie warunków płatności. Do zawarcia umowy doszło na skutek przyjęcia tych warunków przez pytającego. Jego późniejsze zamówienia były tylko realizacją zawartej przez strony umowy.

Wg pkt 7 każdego zamówienia w przypadku braku dostarczenia zamówionego towaru w wyznaczonym terminie, zamawiający ma prawo naliczyć karę umowną w wysokości 0,2% złożonego zamówienia za każdy dzień opóźnienia w dostarczeniu towaru, zaś wg pkt 11 strony zgodnie ustalają, iż powyższe ustalenie traktuje się jako ustalenie umowne obowiązujące obie strony. W imieniu pozwanego zamówienia złożył D. B.. W przypadku terminu i sposobu płatności zamówienie jest zgodne z tym, co ustalił z G. B.. Na pewno tematem rozmów między nimi nie był zakaz cesji przez dostawcę i kwestia opakowań zwrotnych. Wg pkt 10 druku zamówienia brak potwierdzenia podanych w nim warunków przez dostawcę jest równoznaczny z milcząca ich akceptacją.

Zdaniem Sądu, pismo takiej treści można skierować do osoby, z którą chce się zawrzeć umowę na swoich warunkach a nie z taką, z którą już zawarto ją.

W zasadzie okolicznością bezsporną było niezrealizowanie przez pozwaną spółkę całej umowy. Dało to W. B. prawo do odstąpienia od jej części. Wg art. 610 k.c. jeśli dostawca opóźnia się z rozpoczęciem wytworzenia przedmiotu dostawy lub poszczególnych jego części tak dalece, że nie jest prawdopodobne żeby zdołał je dostarczyć w czasie umówionym odbiorca może nie wyznaczając terminu dodatkowego od umowy odstąpić jeszcze przed upływem terminu przedmiotu dostawy. W granicach swobody umów strony mogły określić, że zapłata ceny nastąpi po dostarczeniu określonej ilości płyt i żerdzi. W takiej sytuacji skorzystanie przez pozwanego z prawa odstąpienia było dopuszczalne. Po wkopaniu słupów i płyt odstąpienie od całej umowy byłoby nielogiczne i dziwne. Musiałby bowiem zwrócić wszystkie otrzymane od powódki materiały. Naraziliby się w ten sposób na ryzyko zapłaty kar umownych na rzecz (...) S.A. Swój zamiar częściowego odstąpienia wyraził w sposób jednoznaczny i nie budzący wątpliwości.

Z dołączonego do odpowiedzi na sprzeciw potwierdzenia wykonania przelewu krajowego wynika, że 25.04.2012r. W. B. przelał na rachunek spółki (...) kwotę 312.010,06 zł (k. 558). Przy tej okazji oświadczył, że opłaca faktury nr (...) (15.973,64 zł k. 117), 106 (18.728,72 zł - k.121); 62 (16.525,03 zł - k.116), 86 (15.889,51 zł - k. 119), 122 (19.231,42 zł - k. 124), 112 (14.653,73 zł - k.122), 118 (17.983,34 zł - k. 123), 28 (18.064,15 zł - k. 126), 27 (14.653,73 zł k.125), 87 (15.671,37 zł k. 120), 66 (18.669,68 zł - k. 118), 46 (20.214,85 zł - k. 129), 47 (15.823,46 zł - k. 130), 41 (21.379,86 zł - k. 127), 42 (15.919,40 zł - k.128), 55 (21.345,64 zł - k. 131), 74 (18.867,95 zł - k. 132), 96 (18.906,95 zł - k. 133), 12 (17.748,65 zł - k. 135), 19 (20.215,23 zł - k. 136), 7 (18.969,61 zł - k. 134), 37 (18.723,55 zł - k. 115).

Biorąc pod uwagę w jaki sposób dokonał potrącenia należy uznać, że nie opłacił faktur nr: (...) oraz nie dopłacił do faktury nr (...) groszy.

Spółka (...) pismem z 26 kwietnia 2012 roku zawiadomiła pozwanego o sposobie zaliczenia dokonanej przez niego dzień wcześniej wpłaty (k. 507). Jego treść wskazuje na rozliczenie należności wynikających m.in. z faktur: 37, 62, 65, 66, 86, 87, 106. Następstwem tego było domaganie się przez nią zasądzenia od niego kwoty 83.249,68 zł wraz z odsetkami od dnia wymagalności faktur nr: (...) (k. 508) oraz odsetek od dnia wymagalności do dnia 26 kwietnia 2012 r. (k. 504).

W oświadczeniu z 26 kwietnia powódka podała, że wpłatę pozwanego zalicza mu w całości na pokrycie faktury nr (...) (tj. 20 gr.).

Treść powyższych oświadczeń obu stron jest całkowicie sprzeczna. Pozwany zawiadomił spółkę (...), że opłaca faktury nr (...), natomiast ona nie zaliczyła wpłaty na to konto.

Spółka (...) narzuciła W. B. sposób płatności nie przypuszczając jakie może to mieć w przyszłości konsekwencje.

Ustawodawca w art. 451 k.c. określił, że mający względem tego samego wierzyciela kilka długów tego samego rodzaju może przy spełnieniu świadczenia wskazać, który dług chce zaspokoić. Jeśli dłużnik nie wskazał, który z kilku długów chce zaspokoić, a przyjął pokwitowanie w którym wierzyciel zaliczył otrzymane świadczenie na poczet jednego z tych długów dłużnik nie może już żądać zaliczenia na poczet innego długu.

W. B. skutecznie skorzystał z przysługującego mu prawa wyboru. Prawo to nie przeszło na spółkę (...) i dlatego jej oświadczenie z 26 kwietnia 2012 r. było bezskuteczne. Pozwany zapłacił za 5 faktur wskazanych przez powódkę. W ten sposób jego zobowiązanie wygasło.

Na pewno działanie spółki (...) było następstwem złożenia przez pozwanego oświadczenia o potrąceniu.

Na podstawie art. 483 § 1 k.c. można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). Takie zastrzeżenie możliwe więc jest tylko w umowie.

Powszechnie przyjmuje się, że zawarcie umowy następuje w następstwie złożenia przez strony zgodnych oświadczeń woli co do wywołania określonych skutków prawnych. Zgodne oświadczenia nazywa się konsensem. Jego przeciwieństwem jest dyssens jawny lub ukryty.

Zapytanie ofertowe to zaproszenie dla dostawców do składania ofert dotyczących konkretnego produktu lub usługi. W niniejszej sprawie takie zaproszenie pochodziło od pozwanego. Odpowiedź powódki była ofertą. Oferta powinna mieć dwie części: 1) skierowaną do oblata propozycję zawarcia umowy, 2) wskazywać minimalną treść proponowanej umowy. Oferta spółki (...) zawierała przedmiot umowy, cenę, termin płatności i sposób dostawy.

Realizacja zawartej przez strony umowy następowała po złożeniu przez pozwanego zamówienia. Druki jakimi on posłużył się zawierają 11 warunków na jakich powinno jego daniem zostać zrealizowane zamówienie. Okolicznością bezsporną było to, że owe zamówienia były składane po uzgodnieniu przez strony istotnych postanowień umowy. Pozwany w zapytaniu ofertowym nie zaproponował wzmocnienia porozumienia karą umowną. Nie uczyniła tego też powódka. W tej sytuacji Sąd Okręgowy uznał, że strony nie zawarły w umowie postanowienia o karach umownych. Powołanie się przez pozwanego na zarzut potrącenia z tego tytułu nie mógł więc wywrzeć skutku prawnego w postaci umorzenia zobowiązania. Wywarł tylko taki skutek, że spółka (...) w celu jej obejścia dokonała bezprawnego zaliczenia wpłaty na niewłaściwe długi.

Na podstawie zebranych w sprawie dowodów i po uwzględnieniu podanej wyżej oceny prawnej czynności stron Sąd uznał, że powództwo jest zasadne tylko w części dotyczącej odsetek od poszczególnych wpłat za okres od dnia ich wymagalności do dnia zapłaty. Ze względu na cofnięcie pozwu co do kwoty 312.010,06 zł postępowanie w tej części podlegało umorzeniu na podstawie art. 355 § 1 k.p.c. Ponieważ nastąpiło to w trakcie procesu należało uznać, iż powództwo było w tej części zasadne i powódce należy się zwrot poniesionych w związku z nim kosztów.

Biorąc pod uwagę wynik sprawy Sąd o kosztach orzekł na mocy art. 100 k.p.c. i § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Wyrok ten zaskarżyła apelacją powódka w jego punktach III i IV.

Zarzuciła mu naruszenie:

1) **art. 233 § 1 k.p.c.** poprzez brak wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego w postaci potwierdzenia przelewu z dnia 26 kwietnia 2012 r., oświadczenia pozwanego o potrąceniu w piśmie z dnia 23 kwietnia 2012 r., pisma powódki z dnia 26 kwietnia 2012 r. wraz potwierdzeniem nadania listem poleconym i drogą elektroniczną, a także pisma procesowego pozwanego z dnia 30 lipca 2012 r., w wyniku czego Sąd Okręgowy:

- błędnie ustalił, że pozwany nie opłacił faktur VAT nr: (...), na co wskazywać ma sposób, w jaki dokonał on potrącenia;
- błędnie ustalił, że oświadczenie powódki z dnia 26 kwietnia 2012 r. w przedmiocie sposobu zarachowania wpłaty pozwanego w kwocie 312.010,06 zł było bezskuteczne, albowiem pozwany skorzystał z przysługującego mu prawa wyboru;
- błędnie ustalił, że pozwany zapłacił za 5 faktur (o nr: (...)) wskazanych przez powódkę i w ten sposób jego zobowiązanie wygasło;
- pominął, że powódka otrzymała oświadczenie o potrąceniu, datowane na dzień 23 kwietnia 2012 r., dopiero w dniu 2 maja 2012 r. (na co wskazuje data prezentaty na tym piśmie), a więc już po zawiadomieniu pozwanego o sposobie rozliczenia wpłaty z dnia 26 kwietnia 2012 r., w konsekwencji powódka zawiadamiając pozwanego o sposobie rozliczenia przedmiotowej wpłaty nie mogła być związana oświadczeniem o potrąceniu, nie znając jego treści;

2) **art. 328 § 2 k.p.c.** poprzez niedostateczne wyjaśnienie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, co utrudnia powódce zrozumienie, jaki stan faktyczny ustalił Sąd Okręgowy i jakimi motywami kierował się przy rozstrzygnięciu, a jednocześnie utrudnia kontrolę instancyjną zaskarżonego wyroku.

Nadto zaskarżonemu wyrokowi zarzucam naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

1) **art. 65 § 1 k.c.** poprzez dokonanie błędnej wykładni oświadczeń pozwanego złożonych w piśmie z dnia 23 kwietnia 2012 r. i tytule przelewu z dnia 25 kwietnia 2012 r., w wyniku czego Sąd Okręgowy błędnie przyjął, że pozwany skutecznie wskazał, w jaki sposób ma być zaliczona wpłata z dnia 26 kwietnia 2012 r., a w szczególności, że nie opłaca on faktur VAT nr: (...), na co wskazywać ma sposób, w jaki dokonał on potrącenia, podczas gdy z powyższych oświadczeń nie można wyprowadzić takich wniosków. W konsekwencji powyższego uchybienia Sąd Okręgowy zastosował przepis art. 451 § 1 k.c., podczas gdy w stanie faktycznym sprawy zastosowanie znaleźć powinien przepis art. 451 § 2 k.c.;

2) **art. 451 § 1 k.c.** poprzez jego zastosowanie, podczas gdy pozwany spełniając częściowo świadczenie nie wskazał w tytule przelewu z dnia 26 kwietnia 2012 r., ani w oświadczeniu o potrąceniu (doręczonym powódce w dniu 2 maja 2012 r.) w sposób jednoznaczny i niebudzący wątpliwości, jak ma być zaliczona jego wpłata w kwocie 312.010,06 zł na poczet faktur, które opiewały łącznie na kwotę 395.259,54 zł;

3) **art. 451 § 2 k.c.** poprzez jego niezastosowanie w stanie faktycznym sprawy, podczas gdy powódka w piśmie z dnia 26 kwietnia 2012 r. wskazała w jaki sposób zarachowała wpłatę pozwanego w kwocie 312.010,06 zł;

4) **art. 61 § 1 i 2 k.c.** poprzez jego niezastosowanie, w wyniku czego Sąd Okręgowy błędnie przyjął, że pozwany przy spełnieniu świadczenia wskazał, że nie opłaca faktur VAT nr: (...), na co wskazywać ma sposób, w jaki dokonał on potrącenia, podczas gdy oświadczenie o potrąceniu datowane na dzień 23 kwietnia 2012 r. zostało doręczone powódce dopiero w dniu 2 maja 2012 r. a więc już po zawiadomieniu pozwanego o sposobie rozliczenia wpłaty z dnia 26 kwietnia 2012 r.

Wskazując na powyższe powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie na jej rzecz dalszej kwoty 83.249,68 zł z ustawowymi odsetkami od pięciu kwot częściowych na nią się składających oraz zasądzenie zwrotu pełnych kosztów procesu za obie instancje na jej rzecz, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja powódki jest zasadna w całości.

Ustalenia faktyczna dokonane przez Sąd I instancji są prawidłowe, za wyjątkiem ustalenia jakoby pozwany nie opłacił w dniu 25 kwietnia 2012 r. faktur nr (...). Ustalenie to sprzeczne jest z treścią dokumentu w postaci potwierdzenia wykonania przelewu krajowego wystawionego przez A. Bank (k. 558). W dokumencie tym w pozycji tytuł płatności pozwany wymienił numery wszystkich faktur wystawionych przez powódkę (opisanych na k. 4 i 5 pozwu). Nie dokonał tym samym pozwany wyboru świadczeń, na które zaliczona ma być kwota 312.010,06 zł (cała należność z przedmiotowych faktur opiewała na 395.259,74 zł). Wyboru takiego dokonała powódka kierując do pozwanego w dniu 26 kwietnia 2012 r. pokwitowanie odbioru kwoty 312.010,06 zł ze wskazaniem na pokrycie których konkretnie faktur zalicza przedmiotową kwotę (k. 507 i 508). Na w/w pismo powódki z dnia 26 kwietnia 2012 r. pozwany nie odpowiedział (nie odmówił przyjęcia przedmiotowego pokwitowania) zatem nastąpiło skuteczne zaliczenie kwoty 312.010,06 zł w sposób wskazany przez powódkę (art. 451 § 2 kc). Dodać należy, iż nie można utożsamiać oświadczenia pozwanego o potrąceniu kary umownej z dnia 23 kwietnia 2012 r. z oświadczeniem dłużnika o jakim mowa w art. 451 § 1 kc. Oświadczenie dłużnika wskazujące, który dług chce zaspokoić powinno być złożone przy spełnieniu świadczenia w myśl w/w przepisu i wywiera ono skutek w dniu otrzymania świadczenia przez wierzyciela. Pismo dłużnika z 23 kwietnia 2012 r. o potrąceniu kary umownej dotarło do powódki dopiero w dniu 2 maja 2012 r. (k. 512) tj. dopiero po zaliczeniu otrzymanej kwoty przez powódkę w sposób wskazany przez nią w piśmie z dnia 26 kwietnia 2012 r. (zatem

nie wywarło skutku przewidzianego w art. 451 § 1 kc). W świetle powyższego zarzuty apelacji powódki uznać należy za zasadne.

W ocenie Sądu Apelacyjnego do oświadczenia stron wyżej opisanych należy zastosować przede wszystkim przepis art. 451 § 1 kc z zaznaczeniem, iż kwoty określone w poszczególnych fakturach wymienionych w pozwie nie stanowią odrębnych długów lecz są to „zalegające świadczenia główne” przewidziane w tym przepisie. Bezsporne jest w sprawie, iż strony zawarły tylko jedną umowę dostawy materiałów do budowy linii energetycznej z określeniem jej przedmiotu, ceny, terminu płatności i sposobu dostawy takie też ustalenie poczynił Sąd I instancji w motywach zaskarżonego wyroku k. 629 - 629 odwrót). Realizacja tej umowy nastąpiła przez dostarczenie zamówionych materiałów przez powódkę na plac budowy linii energetycznej w terminach wskazanych przez pozwanego (i przy każdej partii dostawy powódka wystawiła fakturę VAT zgodnie z umową dostawy łączącą strony).

W ocenie Sądu Apelacyjnego przez dług w rozumieniu art. 451 kc rozumieć należy wszelką powinność dłużnika z tytułu spełnionego świadczenia, jaka go obciąża na podstawie jednego stosunku zobowiązaniowego. Obejmuje on całość obowiązków dłużnika wynikających z tego stosunku prawnego. Taki pogląd prawny prezentowany jest przez przedstawicieli doktryny prawa cywilnego m.in. J. D. w (...) „prawa cywilnego” Tom III cz. 1, str. 753, Z. G. w „Kodeks cywilny - Komentarz” (Lex 2010) i A. G. w „Kodeks cywilny - Komentarz” (Lex/el. 2011).

W przypadku zatem istnienia jednego długu w kwocie 395.259,74 zł (na który składały się zalegające świadczenia główne określone w poszczególnych fakturach wymienionych w pozwie), to powódka była uprawniona do zaliczenia przelanej w dniu 25 kwietnia 2012 r. kwoty 312.010,06 zł na związane z tym długiem zaległe należności uboczne oraz na zalegające świadczenia główne (art. 451 § 1 zd. 2 kc). Prawo materialne sądy obu instancji stosują z urzędu, za prawidłową podstawę prawną rozstrzygnięcia Sąd Apelacyjny przyjmuje art. 451 § 1 zd. 2 kc.

W świetle powyższych rozważań roszczenie powódki o zapłatę należności w kwocie 83.249,68 zł uznać należało za zasadne wraz z odsetkami ustawowymi od poszczególnych kwot na nią się składających, a wynikającymi z opóźnienia w ich płatności od dnia wymagalności należności pieniężnych z faktur(...)(art. 481 § 1 kc).

Zmiana zaskarżonego wyroku przez Sąd Apelacyjny nastąpiła w myśl art. 386 § 1 kpc. Na koszty procesu za pierwszą instancję składają się 19.763 zł opłaty sądowej od pozwu, 17 zł opłaty skarbowej od pełnomocnictwa oraz 7.200 zł wynagrodzenia pełnomocnika procesowego w stawce minimalnej liczonej od wartości przedmiotu sporu. Podstawę prawną ich zasądzenia stanowi art. 98 § 1 i 3 kpc.

Na koszty procesu za drugą instancję składają się 4.163 zł opłaty sądowej od apelacji oraz 2.700 zł wynagrodzenia pełnomocnika procesowego w stawce minimalnej liczonej od wartości przedmiotu zaskarżenia. Zasądzenie ich na rzecz powódki od pozwanego nastąpiło w myśl art. 108 § 1 kpc i art. 98 § 1 i 3 kpc.